

OK

PUNJAB PUBLIC SERVICE COMMISSION

**COMBINED COMPETITIVE EXAMINATION 2017
FOR RECRUITMENT TO THE POSTS OF
PROVINCIAL MANAGEMENT SERVICE, ETC.**

SUBJECT: PUNJABI (PAPER-I)

TIME ALLOWED: THREE HOURS

MAXIMUM MARKS: 100

پہلا حصہ

سوال نمبر 1- تھلے دتے ہوئے شعری کلڑیاں وچوں کے اک دی تشریح انج کرو کہ شاعر دے فکرتے فن دیاں پرتاں کھل کے سامنے آجان۔
✓
(الف)

20 نمبر

درو	دچوڑے	دا	حال	مائے	نی	میں	کیوں	آکھاں
جاں	پھولوں	تا	لال	دھواں	دھکے	میرے	مرشد	والا
برہوں	پیا		خیال	سولوں	مار	دیوانی	کیتی	
آپیں	دا	باہن	بال	ڈکھاں	دی	روٹی،	سولوں	دا
آپے	نہ	پاچ	لال	بڈگل	پیلے	پھراں	ڈھونڈ	یدی
شوہ	مٹے	تاں	نہال	کے	مسیں	فقیر	نرانا	

یا

(ب)

میں	آپے	رانجھا	ہوئی	رانجھا	رانجھا	کردی	نی
بیر	نہ	آکھو	کوئی	سدو	نی	میںوں	دھیدو
ہور	خیال	نہ	کوئی	رانجھا	میں	دج	میں
آپ	کرے		دلیجوی	میں	نہیں	ادو	آپ
ذات	اساڈی	سو	ای	جو	کوئی	ساڈے	اندر
ادوہ	تنبی		ہوئی	جس	دے	نال	میں
سیالیں	لے	نہ	ڈھوئی	تنت	ہزارے	لے	چل

10 نمبر

سوال نمبر 2- تھلے دتے ہوئے سوالاں کے جواب دیو۔

- 1- امد رانی وی مشہور پنجابی شاعری وی کتاب داناں دسو۔
- 2- مرزا صاحبان کیڑے مشہور شاعر دی تخلیق اے۔
- 3- وارث شاہ توں علاوہ ہیر رانجھے واقعہ کیڑے شاعر نے لکھیا اے۔
- 4- عارف عبدالتین وی مشہور پنجابی تنہید وی کتاب دا ناں دسو۔
- 5- پنجابی زبان دے پہلے ناول دا ناں لکھو۔
- 6- فیض احمد فیض وی پنجابی شاعری وی کتاب دا ناں دسو۔
- 7- "انج آکھاں وارث شاہ توں" کس دی مشہور نظم اے۔

صفحہ پانچویں

سوال نمبر: 1

تھلے دئے گئے شعر اوچو کیسے ایک شعر
دی تشریح ایچ کرو کہ رشتہ لاء دے فکر نے
فن دیا سیرتاں کھل کے سما میں آجان

الف

مانے نی میں کہنوں آٹھا درد و چھوڑے حال
دھواں دھک مہرے قسرت والا جاں بھواں نال

شاعر: شاہ حسین
تشریح:

شاہ حسین بنیادی دے
دو جے وڈے لہو فی شعرا لیر نیلہ اینہاں
اپنی سائری کافی دی شکل وچ لکھی
ارے کافی نو سرار اپنی سائری
اے چھیرے پڑن شاہ انسان دی انہونی
رو خانیا لکھ لکھ جاندی اے اپنی طرح
شاہ حسین دی سائری لکھنے نے
پڑھن نال وی انسان توں رو خانیا
تکلیف حاصل جاندی اے شاہ حسین
دی سائری اللہ رسول نے

تے عمر سید دے گرو گھومرے ہوئے
 کافی دی نصف اوج انسان دی روحانی
 یکہ قسم کردی اے . جیوں قرآن بانی
 ورنے اللہ تعالیٰ فرماتے نہیں ہئی

~~وَلَقَدْ لَقِيَ بِاللَّهِ خَلِيبًا .~~
 اللہ کا رستہ سارے کافی اے .

(سورۃ النساء: ۶۸)

اسی طرح اوجانی فلسفہ تو سچا ان لئی
 شاہ حسین دی رستہ ساری کافی
 اے .

اصل شہر ورنے شاہ حسین گھر ستر
 نال محبت ۱۶ المہار کر دے نہیں . ایک
 روایت دے مطابق شاہ حسین دا
 عمر سید ہی ~~ارکائی~~ نے جنہاں بارے
 اوہ اپنی رستہ ساری ورنے اول ذکر
 کردے نظر آندے نہیں . اک سورتھاں نے
 شاہ حسین فرماتے نہیں .

چرف بولے سائیں سائیں لوٹر لویے تو
 کپڑے حسین فقیر نماں میں ناہیں سیدھ تروں

شاہ حسین بہوراں حوالہ ہے ہونڈے
 سچ حسین دی ورنے تورا اوہ اپنی
 پتھری رستہ ساری ورنے چرف ، لوٹر

تو جیسے لفظ ورد خدا ہے
 صوفیا کرم اللہ کے
 رسول نال محبت کرن مگر وہ اپنے
 روحانی سرسند نال ہی گہری الفت
 رکھدے نہیں کیوں ہے سرسند ہی
 اوہ انسان خدا کے جیٹا انسان
 توں اللہ نے اللہ کے رسول نال
 محبت کرنا سکھیرا ہے۔ بیجا ہی دے
 تفریقاً سداے صوفیا کرام نے
 اپنی کسٹاری وچ اپنے سرسند دا اظہار
 محبت نے الفت نال لکھا ہے۔ جیہیں
 کھلا سناہ اپنے سرسند توں مناوون لئی آکھیا
 لے

تیرے عشق نجا باکرے تدا تھیا
 تیرے عشق نے ڈیرا میرے اندر لکھیا
 میرے زہر پیا کھ میں نہ آ پے پینا
 جھڑے بوڑھے وے طبیبانسی تان میں سرسند آں
 تیرے غم تیا یا کرے تدا تھیا

صوفیاں کرم اللہ نے اللہ دے
 رسول دی محبت جیہیں کرن لئی
 سرسند دی محبت توں عشق حقیقی
 دی دلی منزل سکھو دے نہیں۔ ایسا ہی

و کہ اے کہ مسدے صوفیا کرام
 دی رشتا عری و تہ صبر شہ داز کر ملدا
 اے۔

شہاہ حسین دی دو جے کھوس
 کیزگاں وانگروں اینہ صبر شہ دی
 محبت و جے مستغول سن تے او نہا
 دی فخر مانہ داری تون رب رسول
 دی محبت (حکیم ای سمجھو ہرے
 سن)۔ ایہ ای و نہا لے کہ ہر مانہ
 نہیں کرسر ہدایہ و کھوسو گوی
 انج ای ادکھا اے جیویں محبوب
 دا و کھوسو ا دکھا اے۔

سوالاں مار دیوانی بینی برسوں بیبا خیال

...

ایس شہر و جے شہاہ حسین عشق
 دے جندے دا لہار کر دے ہوئے
 او سن تعلق تون اعلیٰ کر دے پن
 جیویں انسان عشق و جے صبر ایہون
 تو بعد کسرا شہ کر دا اے۔ شہاہ
 حسین اللہ دے عشق و جے ایس

طرے لم ہوئے کہ فرمائندے ہیں اپنے
 محبوب توں دہر رہنا نچ اٹھا اے
 جنہیں انسان سہولگی نے ہونے۔ عزیز
 اسے شہ و رخ نگہ نے نہیں محبوب
 توں لیرے رہنا اتنا دکھا اے
 جیوں انسان لہر و لیلے دکھاں دی ہوئی
 کھا رہا ہوں۔ اپنے ای کفرت سلطان
 مایوں نے اپنی شاعری فرج مایا اے۔

عشق دی بھائی ان دابالن عاشق بہہ سلیندے ہو
 گھت کے جان کج و ج آرا ویکہ کباب تلیندے ہو

سلطان مایوں دی اس شہ و رخ
 اپنے فرستے محبت دا اظہار کیا
 اے جیوں سلطان حسین نے عزیز
 دے دھوڑے دا حال اپنی شاعری
 دے ذریعے بیان کیتی اے عرف
 ان سلطان مایوں نے شاہ حسین
 نے اپنے فرستے نال محبت
 دا اظہار عشق کجری شاعری نال
 نہیں کیتی بلکہ باقی شاعری
 اپنے فرستے نال عشق
 دیکھنے دیکھنے ہیں۔

اگر لیور کہاں ہے سناہ حسین
 اپنے عشق میں سیرت بیان کرے
 جوئے فرمائے نہیں۔

یا عشق ہو میں عشق کہا میں راہ عشق واسوئی دانگا
 دعا کہ ہو میں ناں جاو ہیں۔
 باہر باب اندر آلود کہاں تو درویش کہلاویں
 کہے ~~رفیقہ نہانا ہے فارغ~~ فقیر میں ناخاں مر افقیہا میں

اسی کسے توں صفا ظاہر تھیرا
 اے بی سناہ حسین نے عشق
 دی اوکھی راہ توں بہت ای تیرے توں
 محسوس کہنا اے۔ تار ای کہنے
 میں سے عاشق دی راہ اپنی اوکھی
 اے حیرت میں سوئی دانگا ہوئے نے
 اسے راہ تو گرن و سطر عاشق
 توں پہلے دعا گامنا پوسی۔ دعا گے
 توں کسرا کہ نہیں کرا سمان پلا
 ہو جاوئے عشق ~~ن~~ دے قابل ہو جاسی
 بلکہ از سمان اپنے اندر دی پالیتی
 توں ختم کرناں پوسی ناں ہے
 عشق دی راہ دچوں گزرا جاسکے۔

جنگل میں پیرا ڈھونڈی

.....

سناہ حسین ابھی شعور نہ کر سکا
 وہ ٹکرائش داکر کر رہے تھے
 اینٹری محبت بان لٹی کوشش دا
 نظر لگ رہے تھے۔ پیر صوفی لہنگے
 نے اپنے لیے ایک روٹا لیا سریشہ
 کا انتخاب کیا وہ سریشہ کسی
 صوفی لہنگے کو سر پہنے صوفی ہی
 مل گیا تو کسی حد تک لہنگے نے
 جنگل کی ناک چھانٹ کر جانے
 اپنے سر پہنے کر لیا۔ جسے لانا فریڈ
 شکر گنج فرماتے ہیں۔

جنگل جنگل کیا ڈھونڈیں وہ نندا مرڈیں
 وہی رب ہمارے کیا جنگل ڈھونڈیں
 اس سے لگا ہوا ہے کہ صوفی آرام
 نے سریشہ لہنگے میں فانی
 چھان پے تاکہ سریشہ کو باکر
 صوفی صوفی لہنگے میں طے کر سکیں۔
 لہنگے صوفی لہنگے لہنگے کبھی
 سریشہ کا پونا پنا بیت ضروری
 سے لگا لگا سناہ حسین فرماتے
 تھے۔

شہوہ ملائی قبریں نہال

شہوہ پنجابی زبان و جہ سہائیں تون
 آکھیا دندا اے . ایچو شہوہ تون گرا
 خدا تعالیٰ وی لیا کاسکرا اے
 نے سر شہوہ لیا کاسکرا اے
 جیویں بلو شاہ شہوہ دارلرفقا
 صرت وسط و تیا اے

بلکہ شہوہ تیا اے اے

اوہ دل صبرے دادارس ہے

میں لویا نے اوہ یارس ہے .

اسی لئی شہوہ دارلرفقا سر شہوہ
 نے خدا تعالیٰ دو توار دی محبت
 دا لکھیا کرن مگر وں اس حال کینا
 دندا اے .

عسوفیا کرام دی سناسری

عشق و عشق دے گرد گھومدی

اے کیوں نے اوہ ہر وقت کو کھینا

وجہ ہونڈے نہیں رہی کسی طرح عشق

حقیقی وجہ الگ ہور منزل کھ

کر لی حادے نے اپنے محبوب

نے ہور عریب ہو یا جا سکے . اے

خدا نال عشق ای اے جیہا

سو فیہ کراہتوں پر دن بڑاں دے
 مالک دی بھانہ پوٹوں اے تے
 اوہالہ بے سبب تے اگ توں اینی
 فوشن قسمنی سمجھدے نیہ کیوں
 اوہناں توں کشف حقیقی حاصل
 ہو جاندا اے۔ سلطان بابو
 ایس فوشن نصیبی مارے لکھدے
 تیں۔

~~ہر عشق نہ ارادہ بابو
 عشق نصیب کبندے ہو~~

سو فیہ کراہتوں پر دن بڑاں دے
 عشق حقیقی قسمت والوں کو ہی
 نصیب ہوتا ہے اور ہر فوشن قسمنی
 انسان کو فوشن کر دیتی اے کیوں
 ہے رب نے وی فرمایا اے

~~لا تکر اللہ ظہن القلوب
 بے سبب دل کو سکون اللہ کے
 زکر سے ملتا ہے۔~~

میں آپے رانجھا ہوئی
بیر نہ آنکھ کوئی
ہور خیال نہ کوئی
آپ کرے دلجوئی
ذات اسماڈی سو ای
اوہو نتیجی ہوئی
سیاہیں لے نہ دھوئی

رانجھا رانجھا کردی فی
سدو فی مینوں وحیدو رانجھا
رانجھا میں وج میں رانجھے وج
میں نہیں اوو آپ ہے اپنی
جو کوئی ساڈے اندر دے
بس دے نال میں نیونہ لکایا
تحت ہزارے لے چل بلھیا

رائجہا رائجہا اُردو نہیں ہے
میں آجے رائجہا ہوئی۔

شاعر: بلو شاہ

تشریح:

بلو شاہ دارم دے سپر
نہا ہے آجے دانس بلو القادر
صلانی نال حاصلہ اے۔ بلو شاہ
میں آجے رائجہا ہوئی جو تھوڑے
سوفی شاعر کا بندے نہیں
آجے دی شاعری میں سوفی
شاعرانہ وانگوں و شق فصیح دے
گد گھوڑی اے۔

بلو شاہ اپنی

شاعری میں خود نون رائجہا لہور
کرتا اے نے میرا اپنے محبوب نو
آگہا اے۔ نہ صرف بلو شاہ
نے بلکہ دو جے سوفی شاعران
نے ہی اللہ تعالیٰ نون اپنا محبوب
و کھان لے میرا دل قرار کھال
کھتا اے۔ بلو شاہ دی شاعری
دن پر نون میرا اللہ تعالیٰ

یا صبر کیا یا سدا اے جیوں
 رساہ حسین نے اپنے شاعری و
 صبر کیا اے۔

ہائے نئی مینوں کھڑیاں دی گل نہ آگہ
 رانجین میرا میں انجو دی کھڑیاں نوں نوں جہاں

اسی ستر وچ رساہ حسین دے
 خیالات وی بلو رساہ دے
 خیالات مال میں کھانڈے نہیں کھوں
 بلو رساہ وی ستر وچ فرمائے
 نہ پئی انسان اپنے رب دا اے
 تے اوہ اسی محبت کرن دے قابل
 اے بلکل پیر نے رانجی و انگو باہی
 سارے رشتہ ٹاٹ کوڑا اے۔
 بلو رساہ فرمائے

نہی رانجھا رانجھا کرے جیوں پیر
 اپنے محبوب دے خیالات وچ
 کم رہی سی تے اک دن آخر رانجھ
 نوں یا لیا ناں بلو رساہ وی
 رانجھا رانجھا دے اپنے محبوب
 یعنی اللہ تعالیٰ نو اپنے اندر محسوس
 کرن تکرہ کیا اے اس ستر
 دے ذریعے رساہ فلسفہ
 تصوف بیان کردا اے۔ لاہم

قہرے دے سال انسان خدا تو
 اپنے اندر محسوس کر دے . ایک
 سوہنہ بھانجی اپنے عشق و اظہار
 کردے ہوئے بلکہ شاہ فرمائندے
 نہیں .

بلکہ شاہ شوہ اسماں نفس و گو نہیں
 شوہ بن دو جا کنگہ نہیں .
 پروکھین والی اکھ نہیں .

اس میں شوہ توں اندازہ لگایا جا
 سکتا ہے اپنی بلکہ شاہ اپنے
 خالق سے اپنے اندر نے
 اپنے بہت ہی نثرے محسوس کر دے
 نہیں .

یہاں تک کہ بلکہ شاہ فرمائندے
 نہیں صیوں نے تاں کوئی میر آکھ
 نہ ای صیوں کوئی رانجھا سرے . اہل
 فرج اوہ اپنے اندر صر جو ر خالق
 دی صحبت و فرج اپنے گم نے کہ اپنی کہی اکھ
 دن .

جو کوئی سنانو سیدے دروز خملن سزایاں
 جو کوئی سنانوں رائیں آکھے ہشتہ نینجاں پایاں .
 اس کے شوہ بلکہ شاہ دی اپنے

دسی صبر ستر نال محبت ظاہر
 ہوئی اے۔ بلکہ سناہ سر بندہ
 دی محبت ورج اپنی پہچان قسم
 کر دیا اے کہہ اے

بلکہ کہہ باناں میں کون

نہ میں مومن ورج صبیح آں نہ میں ورج نفر دی رہن آں

نہ میں باقاں ورج یلبنگاں نہ میں مونس نہ مزنون

بلکہ کہہ باناں میں کون

ابن شعرون نون ظاہر فقیرا رہی
 بلکہ سناہ اپنی پہچان نون بندہ
 نہیں کرے ~~میں~~ اسٹی محبوں
 دے ناں نون ~~میں~~ اپنا اے نے
 محبوب دے ناں نون سناہ جانہرا
 اے۔ اوہ پہرے محبوں دے خیاراں
 ای لگم سکر سناہ اے نے محبوب
 دے ناں نال ڈیڑن دی خواہش
 دکھرا اے ایسی طرح بلکہ وی جانہرا
 نہیں کہ او سناہ دی پہچان او باناں
 دے محبوب دے نال نال ہوے
 نال نال ~~میں~~ نال اپنی پہچان
 رکھنا یا بندہ ~~میں~~ اپنی
 بلکہ نون وی سکرن ہلکہ اے
 بی او پدا زکر او پری پہچان سچ

کہہ اسے اور ہذا محبوب ہو جاوے ۔
 جیوں سلطان باہر نے اپنی
 شاعری و سحر سرشتہ عالی
 محبت دا اظہار کرن لئی فرمائندے
 نہیں اگر اے اکھاں اپنے سرشتہ
 تون فیکھیں لئی کافی نہیں اوہنا
 دی وی ~~اپنی~~ اے کہ محبوب
 دا دیدار دے دن ~~کے~~ اپنی جاوے ۔
 اسیں ~~سلسلہ~~ و سحر اوہ فرمائندے ہن
 کہ

اولہ تین صبر ایشہ ہوئے مسروریکہ نہ رجاں ہو
 لوں لوں دے مڑو نکو نکو جنتے اُن لہوراں اُن کواں ہو
 انان ڈنیا صبر نہ آوے ہور سنیو دل بھجاں ہو
 سرشتہ دا دیدار اے باہو نکو کرداں ججاں ہو
 اسیں سحر تون ظاہر کھینا اے اپنی
 یہ صوفی سیرت سرشتہ دے دیدار
 تون ای تندی دا لطف و راحت
 کھجھدے ~~پہنیں~~ نے سرشتہ کوں
 دور روئے ~~جے~~ ہو جائندے ہن
 اتنا کہ ~~ہے~~ ہن اپنی
 شاعری و سحر محبوب دے دیدار
 تون کا ایسا قند نے تعبیر کھجھدے

ہیں جنہوں میں سے سفر و حج فرمائندے
ہیں۔

حاجی لوگ ملے نوں جائندے
اسماں جاناں تخت ہزاروں
جسقول بار انفول بعد
بغاویں حصول کتاباں چارے

اس سفر نوں واقع ہو نرا اے ہی
بلو شہا اپنے محبوب (جس)
سفر شہزادہ الی اپنا قبلاں
من نے ارادے اے دہزار لئی
ہے جس رہندے من بلکل اچھو میں
لوگ ملے نوں جان لئی ہے ہزاروں
نے اپنے سے عشق حقیقی دے شرب
دا ا حلاس حاصل کرت لئی
ہے ہزار رہندے ہیں۔

ہر بلو کتاب فرمائندے
ہیں کہ او ہنادی حج نے او ہنادی
عبادت اپنے محبوب دا دہزار
کرتا اہا اے 100 اپنے محبوب
نوں پیردی لئی و حج و کچھ
ہیں نے خود دا نچھا لئی ہے
پیردے دہزار لئی ہے جسینی دا
اظہار ہی کردے ہیں انہی کتاب

دے ذریعہ واضح کر دے یہاں کہ اس
 دنیا کے ایک ایسی محبوب ہے
 نے اسے ایسی عشق ہے - اوہ عاشق
 حیرت اسے عشق کو پہچان لیں
 اوہ سبوں دنیاوی چیزوں دنیا خواہش
 فتم ہو جائی ہے . صوبہ بامبو
 عسکر مائدے ہیں

جس دل اسم اللہ دا جملہ عشق دی کردا ہے بو
 بو کستوری جو پیدی ناپیں دے رکھے کسے بامبو
 انگلی بچے دینہ نہیں جو پیدے دریا نہ بندے ٹھلے بو

بامبو اس میں سحر دے ذریعہ سمجھا دے
 دی کو عشق کر دے میں دنیا اللہ دا
 عشق حیرت ہے دل و روح جملہ اے
 اوہ اسیا خیال مغل جائدا اے
 عرفہ صفت عشق و روح کھوہ
 مائرا اے نے اپنے آب نون اس
 عشق و روح عناکر لیتا اے
 کیوں اسے دنیا نے ایک ایسی عشق
 اے نے اسے عشق حقیقی اے
 اس میں باروں سے ورتا ہے وی فود
 نون فتم کر لیا اے اپنے آب
 نون عرت اپنے محبوب دے

حاشیوں کے طور پر ہی اندازے
 بلکہ رسالہ و حاشیہ کے ہیں۔

نہ میں رسالہ ہی نہ غننا کی
 نہ میں ورج بلدی باکی
 نہ میں آبی نہ میں خاک
 نہ میں آتش نہ میں پون
 بلکہ جانا میں کون

بلکہ رسالہ و حاشیہ کے ہیں کہ اوہناں
 اپنی میں توں صرفا کے اپنے اہل ذات
 کے خاکے توں اگے ایساں عشق
 حقیقی دی منزل آندی ہے۔ اگر انسان
 اپنی ذات دی نفی نہا کر سکدا
 تاں اوں دے ورج عشق حقیقی
 کوں سما سکدا ہے۔ اس میں اپنی
 ضروری ہے کہ عشق دی منزل اہل
 نے قدم رکھن لیا انسان اپنی ذات
 دی نفی کر لہوے نے اپنے اندر
 اک اک رنگ ورج خون دی جانے
 عشق حقیقی توں روڑن دی جانے
 دے دہوے تاں اپنے اپنے انسان
 عشق دی منزل با سکدا ہے
 نے عشق حقیقی حاصل کر سکدا

سکڑا اے . کھٹو لکھو سناہ فرمائے

عاشق ^{میں} یوں رہ دے ایسوی ملاسن لائے
اوہ تینوں فائز فائز آگے نون آہو آہو آگے

Feedback:

Improve handwriting and paper presentation.

Inculcate relevant examples in the answer.